SASTAMALA
Mouhijärvi
Uusitiisalan asemakaavan muutosalueen arkeologinen inventointi
2021

Janne Soisalo

MIKROLIITTI Oy
PIENI TEHOKAS TERÄVÄ
ARKEOLOGISET TUTKIMUKSET
TAIDOLLA VUODESTA 1988

Tilaaja: Sastamalan kaupunki

Sisältö

Perustiedot **2**
Kartat **2**
Inventointi **3**
Tulos 4
Vanhoja karttoja **5**
Lähteet **5**
Kuvia **6**

Kansikuva: Tutkimusalueen pohjois- ja koillisosassa sijaitseva peltoaukea.

Perustiedot

Alue: Mouhijärven maisemakylä Uusitiisalassa. Alue kuuluu Mouhijärven kirkonseudun ja Tupurlanjärven kulttuurimaiseman maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Tarkoitus: Kiinteiden muinaisjäännösten paikantaminen ja niiden merkitseminen kartoille, jotta ne voidaan ottaa huomioon tiehanketta suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Aiemmat tutkimukset: Jussila & al. 2009: Mouhijärven muinaisjäännösinventointi; Rostedt & Helminen. 2012: Sastamala Tiisala Kylätontin kartoitus ja muinaisjäännösinventointi; Jussila 2012: Sastamala Tiisalantien kevyenliikenteenväylän välillä Tiisala – Saikkala muinaisjäännösselvitys; Jussila 2016: Sastamala Mouhijärvi Wähätiisalan asemakaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Kustantaja: Sastamalan kaupunki

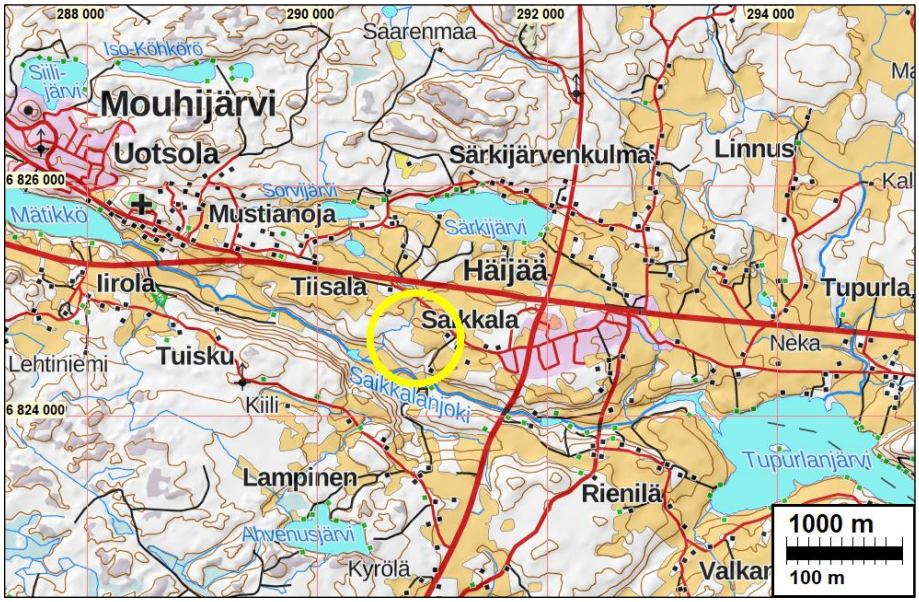
Maastotyö: 1.6.2021

Tekijät: Mikroliitti Oy. Maastotyö: Janne Soisalo. Raportin koostaminen: Taika-Tuuli Kaivo.

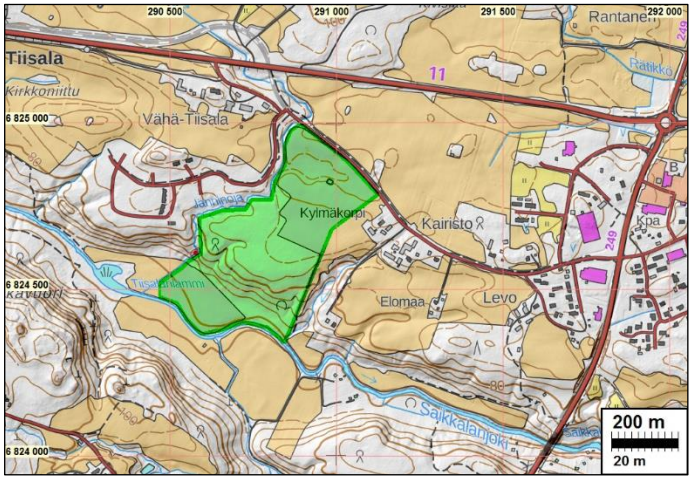
Tulokset Inventoinnissa ei löytynyt uusia ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä eikä alueella ennestään tunnetun muinaisjäännöksen Jänninoja (mj.rek.1000031333) tilassa havaittu muutosta vuoden 2016 tarkastukseen verrattaessa.

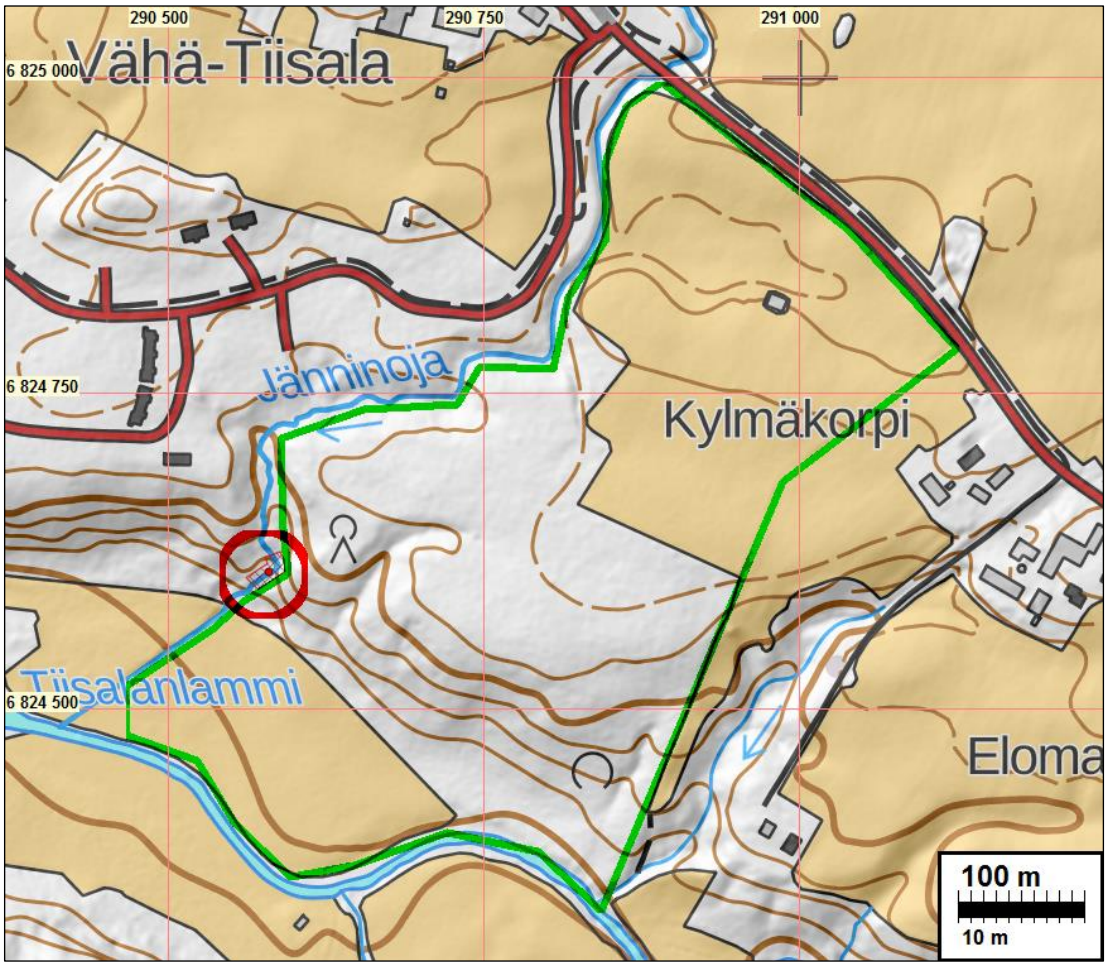
Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 06/2021, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 06/2021. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: J. Soisalo.

Kartat

Inventointialue keltaisen ympyrän sisällä.

Inventoitu alue kartoissa vihreällä rajattuna. Alemmassa kartassa punaisen ympyrän sisällä lähin tunnettu kiinteä muinaisjäännös, historiallinen vesimylly Jänninoja, joka tarkastettiin inventoinnin yhteydessä.

,

Inventointi

Sastamalan kaupunki suunnittelee asemakaavoituksen muutosta Mouhijärven maisemakylässä Uusitiisalassa. Pirkanmaan maakuntamuseo antoi 12.08.2020 lausunnon (397/2020), jossa se edellytti arkeologista kaava-alueen arkeologista inventointia. Sastamalan kaupunki tilasi inventoinnin Mikroliitti Oy:lta. Inventoinnin suoritti Janne Soisalo tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa 1.6.2021

Lähin tunnettu kiinteä muinaisjäännös on aivan alueen länsirajalla sijaitseva historiallisen ajan vesimyllynpaikka Jänninoja. Alle kilometrin säteellä inventoitavasti alueesta tunnetaan myös etelän suunnassa historiallinen kylänpaikka Lampinen, kaakon suunnassa toinen historiallinen vesimylly Saikkalankoski sekä luoteen suunnassa historiallinen kylänpaikka Tiisala. Historiallisella ajalla alue kuului Tiisalan kylän maihin. Alue on ollut syrjässä vanhasta asutuksesta eikä siellä vanhojen karttojen perusteella ole ollut kiinteää asutusta. Läheiset tilat ja muu asutus ovat 1800-1900 luvuilla paikalle perustettuja.

Inventoitu alue rajautuu Saikkalanjokeen sekä Tiisalantiehen. Korkeustaso tällä välillä sijoittuu Saikkalanjokilaakson päässä 60 m mpy korkeuteen ja Tiisalantien päässä 90 m mpy korkeuteen. Laakson päässä maasto kohoaa nopeasti jyrkkänä rinteenä 80 m mpy korkeuteen, ja täten suurin osa tutkittavasta alueesta on korkeammalla kuin 80 m mpy. Korkeustasojen perusteella alueella tuskin sijaitsee muinaisen Itämeren rannan varhaismesoliittisia asuinpaikkoja mutta periaatteessa jokirannalla on voinut sellaisia sijaita.

Inventointi suoritettiin maastossa kävellen ja havainnoiden sekä koekuopittaen lapiolla maanalaisten muinaisjäännösten kannalta otollisia paikkoja. Tutkimus keskitettiin muinaisjäännösten löytymisen kannalta potentiaalisille alueille.

Tutkimusalueen pohjois- ja koillisosassa sijaitseva suuri peltoaukea oli inventoinnin aikana kasvipeitteestä avoin ja sateen huuhtoma, joten havainnointimahdollisuudet olivat siellä erinomaiset. Maaperältään pellot ovat savisia. Pelloilta ei löytynyt esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöjä. Peltoalueen ja Saikkalanjokea kohti viettävän rinteen välinen alue on tiheähköä taimikkoa sekä monin paikoin tasaista ja kosteaa savimaata. Alue tutkittiin kävelemällä se kattavasti lävitse ja muutamin koekuopin. Näkyvyys paikalla ei ollut paras mahdollinen, mutta alue itsessään ei vaikuttanut otolliselta muinaisjäännösten kannalta. Saikkalanjokea kohti viettävä jyrkkä rinne oli erittäin tiheän ja vaikeakulkuisen taimikon peittämää. Paikalta oli aikaisemmin kaadettu metsä ja sen uudistamisen yhteydessä maata oli muokattu. Tästä oli jäänyt edelleen näkyviin monin paikoin paljasta maanpintaa. Näkyvillä olleen paljaan maanpinnan perusteella maaperä on koko jyrkän rinteen alueella savea. Erityisesti rinteen yläosat tarkastettiin kattavasti maanpintaa havainnoiden ja rinteen jyrkät osat käveltiin muutamasta kohdasta läpi korkeuskäyrien vastaisesti.

Saikkalanjokea reunustavat pellot olivat maastotutkimusten aikana heinän peittämiä eikä niitä voitu tarkastaa maan pintaa havainnoiden. Pellolle tehtyjen koekuoppien perusteella maaperä on täälläkin kovaa savea. Kuopista ei saatu mitään havaintoja mahdollisista muinaisjäännöksistä. Tätä tukee myös paikan topografia, sillä alue on hyvin tasainen. Paikalla kiinnitettiin erityistä huomiota joen rantoihin, jotka olivat hyvin havainnoitavissa matalan kasvillisuuden ansiosta. Täälläkään ei kuitenkaan havaittu mitään muinaisjäännöksiin viittaavaa.

Alueen länsirajan tuntumassa, Jänninojan ja pellon välisellä alueella kasvavassa kuusikossa havaittiin muutamia viljelyröykkiöitä, jotka kivien koosta ja röykkiöiden muodosta päätellen ovat moderneja ja traktorilla tehtyjä. Jänninojan alue tarkastettiin huolellisesti. Siellä sijaitsevan puron varsi kasvaa vanhaa ja tiheää kuusimetsää. Tämä puron reunusta käytiin tarkasti läpi. Myös ennestään tunnetun Jänninoja -nimisen myllyn (*mj.rek.1000031333*) paikan todettiin olevan samassa kunnossa, kuin edellisen tarkastuksen aikaan (Jussila 2016).

Tulos

Inventoinnin tuloksena ei löytynyt uusia ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä eikä alueen länsirajalla sijaitsevan ennestään tunnetun muinaisjäännöksen Jänninoja tilassa havaittu muutosta vuoden 2016 tarkastuskertomukseen.

23.6.2021

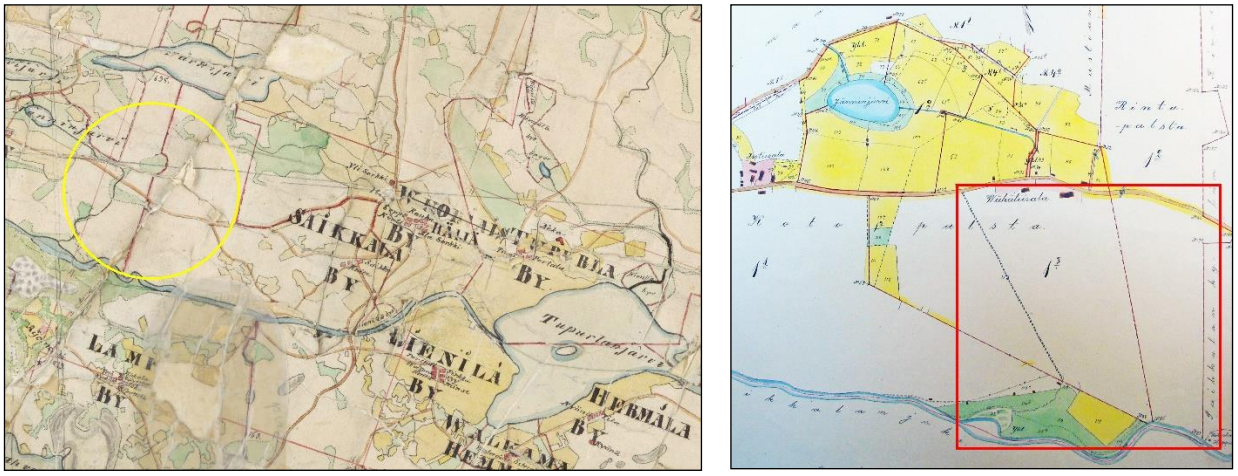
Janne Soisalo, Taika-Tuuli Kaivo

Mikroliitti Oy

Vanhoja karttoja

Vasemmalla: Inventoitu alue keltaisen ympyrän sisällä. Ote kartasta v. 1795 (Mustianoja-Tiisala-Häijä, A66 5). *Oikealla:* Myllyt v. 1765 (1780) kartalla (A66 5, Daniel Hall)

Vasemmalla: Ote 1840 luvun pitäjänkartasta. Tutkimusalue keltaisen ympyrän sisällä. *Oikealla:* Inventoitu alue keltaisen ympyrän sisällä. Ote Tiisalan ja Wähätiisalan rajankäyntikartasta v. 1913 (A66 23/2).

Lähteet

Vanhat kartat

A66 5, 1760 (1780) ja 1795, Mustianoja Tiisala ja Häijä. Kansallisarkisto

A66 23, Tiislala ja Wähätiisala. Kansallisarkisto

Mouhijärven pitäjänkartta 1840-luvulta. Kansallisarkiston digitaaliarkisto

Jussila, T., Poutiainen, H. & Rostedt, T. 2009: Mouhijärven muinaisjäännösinventointi – Esihistoria ja hist. ajan kylätontit. Mikroliitti Oy

Jussila, T. 2016: Sastamala Mouhijärvi - Wähätiisalan asemakaava-alueen muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy

Kuvia

Vasemmalla & oikealla: Yleiskuvaa tutkimusalueen pohjois- ja koillisosassa sijaitsevasta peltoaukeasta.

Vasemmalla: Yleiskuvaa tutkimusalueen pohjois- ja koillisosassa sijaitsevasta peltoaukeasta.
Oikealla: Rajakivi tutkimusalueen reunalla, peltoaukean kohdalla.

Vasemmalla: Tutkimusalueen rajaa joen tuntumassa. *Oikealla*: Tutkimusalueen reunaa.

Vasemmalla & oikealla: Peltoalueen ja Saikkalanjokea kohti viettävän rinteen välinen tiheähkö taimikko.

Vasemmalla: Taimikossa oli myös paikoitellen paljasta maanpintaa.
Oikealla: Saikkalanjokea kohti viettävä jyrkkä rinne, joka oli tiheän ja vaikeakulkuisen taimikon peittämää.

Vasemmalla & oikealla: Yk Tutkimusalueen peltoa Saikkalanjoelta nähtynä.

Vasemmalla: Saikkalanjoen rantaa.
Oikealla: Joenrantaa sekä joenrannan pellon aluetta.

Vasemmalla & oikealla: Jänninojan ja pellon välisellä alueella kasvavassa kuusikossa havaittiin muutamia moderneiksi pääteltyjä viljelyröykkiöitä.

Vasemmalla & oikealla: Jänninojan ja pellon välisellä alueella kasvavassa kuusikossa havaittiin muutamia moderneiksi pääteltyjä viljelyröykkiöitä.

Ylä- ja alarivi: Jänninojan puroalue, jossa oli vanhaa ja tiheää, vaikeakulkuista kuusimetsää.

Ylhäällä vasemmalla: Tunnetun muinaisjäännöskohteen Jänninoja -nimisen myllyn (mj.rek.1000031333) aluetta pellolta nähtynä.

Ylhäällä oikealla & alhaalla vasemmalla: Jänninoja myllyn lähialuetta